

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет**

**The John Paul II Catholic University (Lublin, Poland)
Warsaw University of Maria Sklodowska-Curie
(Czestochowa, Poland)**

**Ташкентський державний технічний університет імені Іслама Карімова
(Ташкент, Узбекистан)**

Бакинський державний університет (Баку, Азербайджан)

X Міжнародна науково-практична конференція

**АВІАЦІЙНА ТА ЕКСТРЕМАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ У КОНТЕКСТІ
ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДОСЯГНЕНЬ**

25-26 травня 2017 року

Збірник наукових праць

Київ 2017

УДК 159.9:629.7.001.76 (063)
ББК ю941.3я431
А 202

Авіаційна та екстремальна психологія у контексті технологічних досягнень: збірник наукових праць / за заг. ред. Л.В. Помиткіної, Т.В. Вашеки, О.В. Сечейко. – К. : Аграр Медіа Груп, 2017. – 340 с.

Збірник містить матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем авіаційної та екстремальної психології в умовах глобалізованого мережевого соціуму, що відбулася 25-26 травня 2017 року на кафедрі авіаційної психології Навчально-наукового Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету.

Організаційний комітет

Голова організаційного комітету:

Помиткіна Л.В. – д-р психол. наук, проф., зав.кафедри авіаційної психології НН ГМІ Національного авіаційного університету, м. Київ.

Заступник голови організаційного комітету:

Руденко М.П. – генерал-майор запасу Повітряних Сил України, льотчик морської авіації, канд. військ. наук, доцент, проф. кафедри авіаційної психології НН ГМІ Національного авіаційного університету, м. Київ

Члени оргкомітету:

Гічан І.С. – канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології НН ГМІ Національного авіаційного університету, м. Київ

Долгова О.М. – канд. біол. наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології НН ГМІ Національного авіаційного університету, м. Київ

Фесюк І.В. – психолог кафедри авіаційної психології НН ГМІ Національного авіаційного університету, м. Київ

Рецензенти:

Панок В.Г. – директор Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи, д-р психол.наук, проф., проф. кафедри авіаційної психології НН ГМІ Національного авіаційного університету, м. Київ

Булах І.С. – доктор психологічних наук, професор, декан факультету психології Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, м. Київ

*Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового
Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету
(протокол № 4 від 17 травня 2017 р.)*

ISBN

© Колектив авторів, 2017

© Національний авіаційний університет, 2017

Вікторія Злагодух
канд. психол. наук,
Національний авіаційний університет
Вероніка Горобей
студентка кафедри авіаційної психології
Національний авіаційний університет
м. Київ (Україна)

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ТА СТРЕСОСТІЙКОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ БОРТПРОВІДНИКІВ

Актуальність даної теми полягає в тому, що встановлення взаємозв'язку комунікативної компетенції та стресостійкості дозволить вирішити питання оптимального, успішного виконання своїх безпосередніх професійних обов'язків фахівцями, які працюють на борту.

Стрес – досить розповсюджене явище в наш час. Особливо часто люди відчувають стресові ситуації, як у повсякденному житті так і під час виконання професійного завдання. Найбільший рівень стресу спостерігається у спеціалістів діяльності яких, пов'язана з особливими умовами, зокрема у бортпровідників.

Аналіз особливостей професійної діяльності бортпровідників дозволив виявити основні причини необхідності проведення психологічних досліджень, зокрема: високий рівень професійних вимог, особливості стресогенних умов праці, специфіка і широкий спектр трудових операцій, неординарність поєднання професійних ролей в трудовій діяльності, високий рівень складності і відповідальності завдань, багатфункціональність та велика кількість видів трудових операцій.

Однією із специфічних особливостей діяльності бортпровідника є спілкування з пасажиром. Специфіка якого полягає у: конфліктогенності діяльності, різнобічності та гостроті ситуацій, спілкування з авіапасажирами та колегами. Тож, не викликає подиву припущення про те, що комунікативна компетентність займає важливе місце у підготовці майбутніх бортпровідників, що є одним з чинників підвищення стресостійкості.

Дослідження було спрямоване на встановлення взаємозв'язку комунікативної компетенції зі стресостійкістю у бортпровідників. В дослідженні використані наступні методики: методика діагностики комунікативного контролю (М. Шнайдер), методика діагностики комунікативно-характерологічних особливостей особистості (Л.І. Уманський, І.А. Френкель, А.Н. Лутошкин, А.С. Чернишов), методика «Тест на стрес і депресію» (8 – факторний особистісний опитувальник) Ч.Д. Спілбергер, адаптація О.М. Радюка, методика визначення стресостійкості і соціальної адаптації Холмса и Раге.

Вибірку складала група з 30 респондентів віком від 25 до 32 років, які на даний час працюють на посаді бортпровідників на базі міжнародної авіакомпанії «МАУ» та у авіакомпанії «Qatar Airways».

Експериментальне дослідження дозволило виявити, що:

- досліджувані мають середні та високі рівні комунікативного контролю, що характеризує їх, як безпосередніх у спілкуванні особистостей, які щиро ставляться до інших. Але також про них можна сказати, що вони стримані в емоційних проявах, співвідносять свої реакції з поведінкою оточуючих людей;

- комунікативно-характерологічні риси, а саме особистісні, інтелектуальні, вольові, емоційні, риси, які характеризують відношення до діяльності, до інших, до себе у більшості досліджуваних проявляються часто або не занадто виражено;

- ознаки стресу і депресії, такі як: інтенсивність допитливості, інтенсивність агресії, інтенсивність тривоги, інтенсивність депресії, частота допитливості, частота агресії, частота тривоги, частота депресії знаходяться у більшості на середньому рівні, що говорить про відсутність стресових реакцій у досліджуваних, про помірно виражені переживання негативних відчуттів по відношенню до інших людей та більш позитивним, ніж негативним фоном настрою, вони контролюють свої емоції та більш налаштовані на приємні емоційні стани (радість, увага до оточуючих людей, подій, оптимізм, особистісну активність);

- також у більшості досліджуваних бортпровідників виявлено великі та високі рівні опору до стресу, стресостійкості, тож для них характерний низький рівень стресового навантаження. Вони виявляють високий рівень стресостійкості. Дані бортпровідники не витрачають свою енергію та ресурси на боротьбу з негативними психологічними станами, які виникають в процесі стресу.

Проведений математичний аналіз за допомогою коефіцієнта кореляції Спірмена дозволив виявити наступні взаємозв'язки та зробити висновки, що комунікативна компетенція та стресостійкість у досліджуваних бортпровідників взаємопов'язані:

- з інтенсивністю та частотою допитливості, опором до стресу виявлено статистично значимі додатні зв'язки. Тож, чим більший рівень комунікативного контролю, тим більший рівень інтенсивності і частоти допитливості та опору до стресу;

- з інтенсивністю агресії, інтенсивністю тривожності, частотою тривожності, частотою агресії, інтенсивністю депресії та частотою депресії виявлено статистично значимі від'ємні зв'язки. Тож, чим більший рівень комунікативного контролю, тим менші рівні інтенсивності агресії, інтенсивності тривожності, частоти тривожності, частоти агресії, інтенсивності депресії і частоти депресії.

Результати дослідження можуть бути використані в роботі з бортпровідниками, які перебувають у стресовій ситуації та для формування стресостійкості у професійній діяльності.

Література

1. Бодров В. Когнитивные процессы и психологический стресс // Психологічний журнал. – 1996. – №4. – С. 64–74
2. Боковиков А. Модус контролю как фактор стрессоустойчивости при компьютеризации профессиональной деятельности // Психологічний журнал. – 2000. - №1. – С. 93 – 101.
3. Вашека Т.В., Гічан І.С. Психологія спілкування. – К.: Книжкове вид-во НАУ, 2006. – 186 с.
4. Друзь В.А. Стресс и пути его преодоления в системе профессиональной подготовки. // Право і безпека, 2002. – №3. – С. 153 – 156.
5. Иванова Е.М. Психология профессиональной деятельности. М., ПЕР СЭ, 2006. - 382 с.
6. Інженерна психологія, ергономіка та людський чинник в авіації: Підручник/ А.В. Скрипець, О.Ю. Буров, В.В. Павлов; За заг. ред. проф. А.В. Скрипця. – К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2010. – 680 с.